

Posudek na diplomovou práci Tomáše Křapa „Fenomén radikálních fotbalových fanoušků“

Předkládaná diplomová práce, patřící svým hlavním tématem nejspíše do sociologie sportu, ale částečně i do oblasti sociální deviace a alespoň dílčím způsobem i do některých dalších okruhů sociologické problematiky, se věnuje jedné z aktuálních i atraktivních otázek: fenoménu fotbalových fanoušků a zejména fotbalových chuligánů. Sociologie sportu jako celek je u nás až na čestné výjimky sociologickou odvětvovou disciplínou spíše opomíjenou, takže první plus bych připsala už samotnému výběru tématu v tomto rámci – diplomant si byl vědom skutečnosti, že právě z toho důvodu nenalezne mnoho relevantní české literatury (ať původní či překladové) ani o obecnějším „zázemí“ tématu (sociologie sportu) a tím méně o konkrétním fenoménu fotbalových chuligánů. Východiskem jeho diplomové práce se tak staly existující české a dostupné aktuální anglické prameny týkající se jak sociologického pohledu na sport a na fotbalové chuligánství zvláště, tak obecnějších sociologických teorií, koncepcí, tezí a úvah, které mohou v nějaké souvislosti nějakým svým dílem pomoci spoluvysvětlit daný fenomén (vlastní zkušenost diplomanta s fotbalovými fanoušky bych v této souvislosti označila spíše za zdroj zájmu a podvědomé znalosti reálu, situací a atmosféry existující na stadionu než za bezprostřední zdroj informací). V této souvislosti oceňuji jednak zařazení literatury i filmů nikoli specializovaného sociologického charakteru, jednak snahu získat nějaká aktuální empirická data k danému tématu.

Práce je členěna v podstatě na 4 tématické oddíly, přičemž první (1.kapitola) představující spolu s úvodem uvedení do problematiky a terminologický vstup a čtvrtý (4.kapitola) jsou výrazně kratší než jádro celé práce tvořené 2 zbylými oddíly. Těžiště práce spočívá tedy v 2.kapitole týkající se vývoje a současného stavu fenoménu fotbalového chuligánství ve světě a v ČR a ve 3. kapitole věnované sociologickým teoriím, které mohou být využity při vysvětlování zkoumaného fenoménu. Toto řazení obou kapitol není sice nejobvyklejší, ale v daném případě to má – domnívám se - svoje opodstatnění. Druhá kapitola totiž není pouhým popisem, ačkoli by k tomuto posouzení její název sváděl (proto jsem také tento termín při charakteristice obsahu 2. kapitoly úmyslně nepoužila) – fenomén fotbalového fanouškovství zde není jen popsán ve smyslu přehledu reálií, toho, co se kde v dané souvislosti stalo, ale celkový vývoj i současný stav je pojímán ze sociologického hlediska, samotná fakta jsou zde uváděna do širšího sociálního kontextu, do souvislostí sociálních tříd a vrstev, je poukazováno na propojení s jinými sociálními fenomény, event. přímo „problémy“, apod. Jde tedy vlastně o výklad různých momentů vývoje a současného stavu v sociálních (sociologických) souvislostech, zatímco následující, třetí kapitola se pokouší poukázat spíše na obecnější teorie, které mohou mít svůj význam při interpretaci zkoumaného problému. Zde bych ráda zdůraznila autorovo jasné stanovisko, že hledat příčiny a okolnosti vyústující ve fotbalové chuligánství je třeba ne v jednom momentu či okruhu, ale v prolínání, kombinování a vzájemném ovlivňování více faktorů (na rozdíl od různých „jednofaktorových“ řešení – v teorii i v praxi - předpokládajících, že změna v jednom momentu vyřeší celou situaci).

K těmto dvěma kapitolám bych měla několik obecnějších připomínek –

- 1) název 3. kapitoly „Sociální patologie“ se mi nezdá nejvhodnější,
- 2) v subkapitole 3.1. bych se nedržela jakoby striktně členění teorií podle vědy (navíc u některých teorií se dá jen obtížně rozhodnout buď jen pro sociologický, nebo jen pro psychologický charakter) – důležitější než „akademické“ řazení se mi jeví obsah a zaměření teorie, resp. moment zkoumaného jevu, k jehož vysvětlení je možné příslušnou teorii použít,

- 3) zatímco ve 2. kapitole a rovněž v subkapitole 3.1. je propojení sledovaného problému a jednotlivými teoriemi či tezemi (aplikování) konkrétně uvedeno a zřejmáno, v subkapitolách 3.2. a 3.3. podobné konkrétní propojení (aplikování) náhle v podstatě mizí (totéž platí o připojené subkapitole 3.4.) a u výkladu některých okruhů se autorovi nepodařilo plně využít všechny možnosti, které problematika poskytovala, jsou podány v přílišné stručnosti jako např. pasáže o rodině, škole a částečně i vrstevnících (poslední téma je ale probíráno v jiných souvislostech).

Relativně samostatná 4. kapitola nazvaná Možnosti do budoucna obsahuje mimo jiné výsledky z empirického výzkumu – právě empirických výzkumů se týká následující poznámka. Výzkumů na dané téma je u nás málo, nicméně bych měla k diplomantovi otázku, zda nebylo možné z dvou více zmiňovaných výzkumů, zejména z výzkumu Večerky vyzískat více informací (u výzkumu MillwardBrown z r. 2005 realizovaného na zakázku fotbalového klubu předpokládám, že diplomant neměl možnost získat všechna data a měl-li si vybrat jen některá, zvolil si data vztahující se k problému alkoholu na stadionech - jako dílčí, ale důležité součásti problému, co se lidem na fotbalových utkáních nelíbí). Postup získání výsledků z výzkumu MillwardBrown nemusel být rozhodně tak detailně vykládaný.

Z hlediska formální kultury práce musím konstatovat některé stylistické neobratnosti či nesrozumitelnosti (např. str. 37, 2. odstavec: „Analýzou popis manifestovaného sdělení, šlo mi především o to, ...“; str. 48, konec prvního odstavce: v rozporu je konstatování „lze konstatovat, že neexistuje přímý vztah“ s následující větou „Výsledky jsou nejednoznačné.“; str.52, poslední odstavec: v množném čísle „fotbalový hooligans“) a některé prohřešky proti pravidlům interpunkce. U řady odkazů na citovanou literaturu by mohla či měla být uvedena i stránka publikace (tam, kde jde o parafrázi konkrétní teze, nikoli o myšlenku, která se prolíná celou prací).

Přes veškeré výše uvedené připomínky diplomovou práci považuji za práci zajímavou a dobrou (byť mohla být zejména v 3. kapitole bezprostředněji sociologicky aplikační), za práci, která přináší nepřilíš frekventované informace ze sociální reality a sociologický pohled na jeden specifický fenomén běžného života. Práci doporučuji k obhajobě – podle mého názoru naplňuje požadavky na tento typ prací kladených.

Praha 23.5.2007

PhDr. Jana Duffková, CSc.

